

Пише:
Нада Будимировић, Крушевац

National Endowment
for Democracy

Supporting freedom around the world

СПОРА И БОЛНА ТРАНЗИЦИОНА ВРЕМЕНА

• Крушевац, који је 1999. године у центар пажње светске јавности дошао због протеста мајки војника мобилисаних за рат на Косову, наредне 2000-те као један од “последњих бастиона СПС-а”, а деценијама пре тога као један од четири најснажнија привредна центра у ондашњој Југославији, данас је једва приметан на привредној мапи Србије

Десет година је, сматрају Крушевљани, прегорели период да би се чиниле грешке из којих ћемо касније учити. Статистику која неумољиво указује на озбиљан проблем урушавања привреде, губитака радних места и све лошији социјални положај грађана, најчешће користе овдашње синдикалне организације, али и политичке партије - онда када нису на власти. Крушевљани у чијем колективном памћењу доминирају давнашња историјска сећања на доба “царског Лазаревог града” и, много новија на доба “привредне доминације”, тешко се мире са, понекад неизбежном, а понекад и непотребном пропашћу привредних гиганата, падом стандарда и страхом од сиромаштва. Ни чињеница да је

већа Самосталних синдиката у Крушевцу.

Истовремено, подсећа он, Крушевац ће остати упамћен и по најлошијој приватизацији, а то је продаја Хемијске индустрије “Жупа” која се од тога ни данас није опоравила, али и по најдужем стечају, уведеном у грађевинско предузеће “Јастребац”, који ни данас, после осам година, није окончан. Иначе, на листи предузећа којима по новом закону прети стечајни поступак, а коју је пре неколико месеци објавила Народна банка Србије, налази се и 35 крушевачких фирми, наводи наш саговорник, додајући да затварање радних места, нажалост, није праћено отварањем нових предузећа и нових радних места. На питање

требало да буде први посао и државе и Града.

ПРИВРЕДА ВЕНЕ - ПОЛИТИЗАЦИЈА ЦВЕТА

- Очекивања и привредника и нас политичара од промена до којих је дошло 2000.-те године су, чини ми се, била много већа - оцена је Драгана Аздејковића, првог човека ДСС-а и до пре годину дана градоначелника Крушевца, а данас опозиционог страначког лидера. Лоша привредна ситуација и превелика политизација су, по његовом мишљењу, основни проблеми крушевачке вароши.

- Мислим да Крушевац најпре, није имао срећу у поступцима приватизације, да

то одговорност сноси Република јер, и поред обећања, није вратила имовину локалним самоуправама и могућност да самостално доносе одлуке, а на делу је и ускраћивање финансијских средстава, тако да је градска Влада на граници преживљавања. Истовремено, а то се односи и на ДСС у време док је био на власти, мислим да смо морали да будемо мало агилнији у стварању јаке индустријске зоне - закључује Аздејковић, процењујући да нас чека “мучна и тешка 2011. година”.

Долазак на власт 2000.-те године, наглашава Аздејковић, значи да су демократске опције истовремено преузеле и одговорност за стање у друштву, те да је, после десет година, у најмању руку неумесно изговарати се наслеђем деведесетих.

- Највећи грех нас, политичких опција које је тада народ подржао, јесте политизација против које смо се борили у претходном периоду. Страх за посао, страх од моћника из неке странке, посебно у малим срединама, јако је изражен и Србија мора тога да се ослободи - упозорава он.

НЕСТРПЉИВИ - С РАЗЛОГОМ

Међутим, Весна Весковић, председница Округног одбора ДС-а у Крушевцу и од прошле године председница локалног парламента, не мисли да је све горе него што је било, нити припада онима који мисле да је могло да иде лако.

- Није могло да иде лако јер је био утемељен режим који је пружао отпор свакој реформи. Није то било само само до 5. октобра, него и данас постоје делови, институције и појединци који нимало нису промењени.

Ми још увек живимо у друштву где су узорни припадници бивших паравојних формација или криминалних кланова, а најгледанији ТВ програми су они где има највише кича, турбо фолка, псовки и свађа. Током деведесетих је, зарад голе егзистенције или брзог богаћења, потпуно нестао начин живота који је подразумевао морал, поштење и емпатију код појединца, правду и солидарност у друштву. Наравно, највећа одговорност за то је на политичкој елити - на оној претходној што је уништавала институције и правну државу, а на овој у протеклих десет година што се није јасно оградиле од прошлости, него су припадници те политичке елите пристајали на компромисе и ослањали се на тајкуне, а урушене институције државе су споро подизали - сматра Весковићка.

Оно што извесно бележи напредак, јесте етаблирање цивилног сектора као релевантног и помак у сфери поштовања људских права.

Снежана Јаковљевић, председница Удружења жена “Пешчаник” истиче, пре свега, унапређење регулативе када је реч о људским правима, које је, по њеном мишљењу, учињено “делимично под притиском међународне заједнице, али највећим делом захваљујући огромном труду невладиних организација”.

Дакле, десет година након промена, очекивања Крушевљана се нису остварила. Можда су била превелика. Сада су, кажу, сведена на егзистенцијалне ствари. И надају се да је време грешака прошло, а да је наступило оно друго - време поука и исправљања.

и Крушевац, као и многе друге локалне самоуправе у међувремену добио статус града, није донела очекивани напредак.

НАЈЛОШИЈА ПРИВАТИЗАЦИЈА И НАЈДУЖИ СТЕЧАЈ

- Иако неминован, процес транзиције за раднике у Крушевцу је био кобан. Стечајни вихор који је 2002. године захватио овај град и серија лоших приватизација без посла је оставила више од 11.000 људи. Чињеница да се добре приватизације на прсте могу пребројати, потврђује и податак да је више од 20 одсто купопродајних уговора у међувремену раскинуто, а да је пет великих предузећа кроз стечајни поступак избрисано са привредне мапе - каже Миленко Михајловић, председник Међуопштинског

како се у протеклих десет година кретала позиција синдиката, Михајловић оцењује да је почетак приватизације обележен укидањем синдикалних организација под притиском нових послодаваца, али да је данас ситуација много боља. Ипак, сматра он, мало је учињено да заживи прави социјални дијалог и то би, кроз оживљавање социјално-економских савета,

не причам о “фамозној” одлуци да од продаја фирми локалним самоуправама остаје само пет одсто средстава и сви проблеми лоших приватизација. Оно што ме највише плаши је привредни амбијент. Централизација власти је јача него што је била раније, а у Крушевцу се нису створили услови за велике инвестиције. Делом за

НОВИ ПРОЈЕКАТ “ЛОКАЛ ПРЕСА”

СРБИЈА ДЕСЕТ ГОДИНА НАКОН ПРОМЕНА

Пословно удружење „Локал прес“ од понедељка, 24. маја, почело је са реализацијом пројекта под називом „Србија десет година након промена“ уз финансијску помоћ Светског покрета за демократију (НЕРД).

Овај пројекат представља серијал од 17 истраживачких текстова које пишу локални новинари и који су доступни за преношење свим редакцијама сваког понедељка почев од 24. маја 2010. године на сајту удружења (www.localpress.org.rs). У реализацију пројекта укључило се 17 редакција локалних листова у Србији међу којима су и “Сомборске новине”.